

Stanisław Andrzej Potycz*

ZAKORZENIENI W NASZEJ HISTORII – JAN PAWEŁ II W LEGNICY O HENRYKU POBOŻNYM

ROOTED IN OUR HISTORY – JOHN PAUL II IN LEGNICA
ON HENRY THE PIOUS

Abstract: Pope John Paul II, during his 5th pilgrimage to Poland on 2 June 1997, visited Legnica. There, at the Legnica airport near Legnickie Pole – where the battle of Legnica took place on 9 April 1241, with the Polish army led by Prince Henry II the Pious fighting against the Tatars – he celebrated Mass and delivered a homily. In the opening of his homily, he referred to the events of 1241, and this article is primarily dedicated to this part of his address. It also recounts the circumstances that led to John Paul II's visit to Legnica and his reflections on the battle of Legnica and Henry the Pious. In Legnica, the Pope remarked that it is a historic place where Duke Henry the Pious, the son of St. Hedwig, confronted the eastern invaders – the Tatars – halting their dangerous march toward the West. He noted that although the battle was lost, many historians consider it one of the most significant in European history. John Paul II further commented on the battle's exceptional importance from the standpoint of faith, pondering what motives drove Henry the Pious – whether it was the desire to defend his homeland and his suffering people, or the will to stop the Mongol forces threatening Christianity. He concluded that these motives were inseparable, stating: “Henry, giving his life for the people entrusted to his authority, at the same time gave it for the faith of Christ. And this was a significant trait of his piety, which was recognized by the people of his time and preserved as his title”.

Keywords: Henry II the Pious, the battle of Legnica, Saint Hedwig of Silesia, Tatars, Mongols, Eucharist, Legnica, Legnickie Pole.

Na trasie piątej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski znalazła się Legnica, w której 2 czerwca 1997 r., podczas Mszy św. sprawowanej na legnickim lotnisku, papież wygłosił homilię poświęconą „[...] refleksji nad tajemnicą Eucharystii w szczególnej perspektywie – w perspektywie życia społecznego”, do której wprowadzeniem

---

* Stanisław Andrzej Potycz – mecenas, działacz społeczny, prezes Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 w Legnicy, przewodniczący Stowarzyszenia Sióstr i Braci Henryka II Pobożnego i Anny Śląskiej.

była „[...] okoliczność historyczna, związana z miejscem [...] liturgii”¹. Dodajmy – miejscem położonym niedaleko Legnickiego Pola, gdzie 9 kwietnia 1241 r. rozegrała się bitwa pod Legnicą, w której wojska polskie dowodzone przez księcia Henryka II Pobożnego walczyły z Tatarami. I właśnie do tej części homilii papieża nawiązuje niniejszy tekst². Warto go rozpocząć od przypomnienia okoliczności, które doprowadziły do wizyty Jana Pawła II w Legnicy.

1. STARANIA O PRZYJAZD JANA PAWŁA II DO LEGNICY

Z inicjatywą zaproszenia papieża do Legnicy wystąpiło w 1989 r. Duszpasterstwo Ludzi Pracy (DLP) skupione przy parafii pw. Trójcy Świętej w Legnicy. Tak o tej inicjatywie mówił w wywiadzie prasowym bp Tadeusz Rybak, pierwszy biskup legnicki:

Gdy idzie o samą myśl o zaproszeniu Ojca Świętego do Legnicy, trzeba sięgnąć już do 1989 r. Wtedy to istniejące w Legnicy środowisko Duszpasterstwa Ludzi Pracy skierowało prośbę do Jana Pawła II, by rozważył możliwość odwiedzenia naszego miasta, ponawianą przez władze wojewódzkie i samorządowe³.

Podobnie wypowiadała się na ten temat prof. Kazimiera Jaworska⁴. Warto jednak zauważyć, że z informacji uzyskanej od Macieja Juniszewskiego, członka Rady DLP, wynika, iż myśl o tym zaproszeniu zrodziła się już w 1988 r. Wtedy powstawały projekty pism w tej sprawie, a ostateczną wersję zaproszenia zawiózł do Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej ks. Władysław Józków⁵. Zostało ono przekazane do Watykanu w 1989 r., czyli w roku, o którym we wspomnianym wywiadzie mówił bp Rybak, w latach 1977-1992 biskup pomocniczy archidiecezji wrocławskiej. Duszpasterstwo Ludzi Pracy proponowało, aby do wizyty doszło w 1991 r., w związku z przypadającą wtedy 750. rocznicą bitwy pod Legnicą.

¹ *Chrystus wczoraj, dziś i na wieki. V pielgrzymka Jana Pawła II do ojczyzny*. Red. J. Górny. Olsztyn 1997 s. 53.

² Inne wątki przedstawione w legnickiej homilii – w szczególności dotyczące Eucharystii i spraw społecznych – omówione zostały w *Legnickie orędzie sprawiedliwości. Wokół homilii Jana Pawła II wygłoszonej podczas Mszy św. 2 czerwca 1997 roku w Legnicy*. Red. B. Wolański. Legnica 2011. O drugim punkcie pobytu papieża w Legnicy, w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła, można przeczytać w W. Bochnak. *Jan Paweł II w katedrze legnickiej*. Legnica 1997.

³ P. Nowosielski. *Motywy zaproszenia*. „Niedziela Legnicka” 2011 nr 25 s. IV.

⁴ Por. K. Jaworska. *Legnickie obchody bitwy na Dobrym Polu w latach 1945-2011*. W: *Bitwa z Mongołami na Dobrym Polu w 1241 roku – miejsce, tło, środowisko, relacje*. Red. K. Jaworska. Legnica 2011 s. 211.

⁵ Informacja uzyskana przez autora niniejszego tekstu podczas rozmowy telefonicznej z M. Juniszewskim z 21 kwietnia 2022 r. Autor posiada kopie projektów pism zapraszających z 8 marca i 20 czerwca 1988 r. (z miejscem na podpis kapelana DLP ks. Władysława Józkowa) oraz z 15 lipca 1988 r. (z miejscem na podpis członków Rady DLP: Adama Jabłońskiego, Macieja Juniszewskiego i Zygmunta Urbana).

W kwietniu 1990 r. oficjalne zaproszenie do złożenia przez Jana Pawła II wizyty w Legnicy wystosował wojewoda legnicki Ryszard Jelonek. Uczynił to za pośrednictwem prymasa Polski Józefa Glempa w imieniu społeczeństwa i władz lokalnych wszystkich szczebli. Proponował, aby do wizyty doszło w trakcie jednej z dwóch pielgrzymek papieża do Polski planowanych na 1991 r.⁶

Należy także odnotować udział w staraniach o przyjazd Jana Pawła II do Legnicy Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 (DLP '90), kontynuującego od daty swego powstania (9 kwietnia 1990 r.) działalność DLP. Otóż 4 sierpnia 1990 r. z inicjatywy DLP '90 doszło w tej sprawie do spotkania z kard. Henrykiem Gulbinowiczem, metropolitą wrocławskim, w którym udział wzięli: ks. Władysław Bochnak, dziekan dekanatu Legnica Zachód, ks. Władysław Józków, dziekan dekanatu Legnica Wschód, Andrzej Glapiński, poseł na Sejm RP (kilka tygodni później został wojewodą legnickim), Tadeusz Pokrywka, prezydent Legnicy oraz Adam Jaworski i Stanisław Andrzej Potycz, przedstawiciele DLP '90⁷. W tej sprawie przedstawiciele DLP '90: Adam Jaworski, Stanisław Kot, Stanisław Andrzej Potycz i Zygmunt Urban, pojechali również do bp. Józefa Michalika, biskupa gorzowskiego (9 października 1990 r.). Powiedział on wówczas: „Nie wiem, czy podczas najbliższej pielgrzymki Ojciec Święty przyjedzie do Legnicy, ale być może podczas następnej odwiedzi i Legnicę, i Gorzów”⁸. Te słowa okazały się prorocze, bo w 1997 r. papież tego samego dnia – 2 czerwca – odwiedził oba miasta.

7 października 1994 r. podczas pobytu w Watykanie bp Tadeusz Rybak oficjalnie zaprosił Jana Pawła II do odwiedzenia diecezji legnickiej podczas pielgrzymki do ojczyzny z okazji Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego we Wrocławiu⁹, a 5 stycznia 1996 r., podczas audiencji u papieża, wraz z bp. Stefanem Regmuntem, biskupem pomocniczym diecezji legnickiej, i legnickim duchowieństwem ponowił zaproszenie¹⁰. Bp Rybak zapytany przez Jana Pawła II o główny motyw przyjazdu do Legnicy wspominał o potrzebie przypomnienia o bitwie pod Legnicą z Mongołami (1241 r.), która zahamowała najazd Tatarów. We wspomnianym wywiadzie prasowym powiedział, że chodziło przede wszystkim o to, by papież przez swoją obecność w Legnicy podkreślił związek miasta i nowej diecezji z okresem wielkich Piastów: Henryka Brodatego i Henryka Pobożnego oraz św. Jadwigi. Zauważył także, że w czasie bitwy pod Legnicą Henryk Pobożny wraz

---

⁶ Por. K. Jaworska. *Legnickie obchody bitwy na Dobrym Polu* s. 211; „Magazyn Miejski Legnica.eu” 2017 nr 5 s. 4; M. Kubasik. *Pielgrzym w Legnicy*. Legnica 2018 s. 11.

⁷ Por. „Gazeta Dolnośląska” (dodatek do „Gazety Wyborczej”) 1990 nr 33; „Gazeta Robotnicza” 1990 nr 192; „Słowo Polskie” 1990 nr 193; B. Iwanek. *Wdzięczny rzut oka na początki Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 w Legnicy*. W: *Rozjaśnić serca*. Red. S.A. Potycz. Wrocław 2006 s. 20-21.

⁸ S.A. Potycz. *Kalendarium ważniejszych wydarzeń*. W: *Idziemy dalej*. Red. S.A. Potycz. Legnica 2021 s. 233.

⁹ Por. P. Nowosielski. *Motywy zaproszenia* s. IV.

¹⁰ Por. „Magazyn Miejski Legnica.eu”; M. Kubasik. *Pielgrzym w Legnicy* s. 11.

z wojskiem polskim bronił nie tylko swojego ludu przed nawałą tatarską i obcą kulturą, ale przyczynił się do obrony całej chrześcijańskiej Europy, a diecezja legnicka nawiązuje do przesłania moralnego tamtych wydarzeń i czerpie z nich inspiracje do swej działalności¹¹.

Zaproszenie do odwiedzenia Legnicy wręczyli papieżowi także przedstawiciele legnickiego samorządu: Ryszard Badoń, prezydent miasta, Tadeusz Krzakowski, przewodniczący Rady Miejskiej, i Stanisław Kot, radny Rady Miejskiej. Odbyło się to w Watykanie 6 stycznia 1995 r.¹² Zaproszenia kierowane były też przez Komitet Obywatelski „Solidarność” w Legnicy, Sejmik Samorządowy Województwa Legnickiego, Stanisława Obertańca, senatora Rzeczypospolitej Polskiej, i inne podmioty¹³.

8 stycznia 1997 r. okazało się, że starania o przyjazd Jana Pawła II do Legnicy zakończyły się sukcesem, o czym biskup legnicki oficjalnie poinformował podczas konferencji prasowej w Legnickiej Kurii Biskupiej, podając datę wizyty – 2 czerwca 1997 r.

2. LEGNICA TO MIEJSCE HISTORYCZNE

Spotkanie z Janem Pawłem II na legnickiej ziemi odbyło się na terenie lotniska, które do 31 sierpnia 1993 r. było zajęte przez wojska radzieckie. Przy zbudowanym tam ołtarzu polowym papież odprawił Mszę św. Elementy dekoracji ołtarza nawiązywały do historii Legnicy, w tym do bitwy pod Legnicą z 1241 r. – po lewej stronie, patrząc z pozycji wiernych, ustawiona była makieta zamku legnickiego, tarcza z napisem „1241” i herb Piastów z czarnym orłem na złotej tarczy i srebrną przepaską biegnącą przez pierś i skrzydła orła. Hasłem papieskiej pielgrzymki w Legnicy były słowa: „Z wiarą ojców w Trzecie Tysiąclecie”.

Do tych słów nawiązał biskup legnicki Tadeusz Rybak w powitaniu. Zapewnił papieża, że „wiarę świętą zachowaliśmy”. Dodał też, że piękno tej wiary ukazywała swoim życiem, tak bardzo związana z ziemią legnicką, św. Jadwiga oraz że w obronie tej wiary i całego chrześcijaństwa w 1241 r. hufce chrześcijańskie pod wodzą jej syna Henryka Pobożnego stoczyły bitwę pod Legnicą. Poprosił też Jana Pawła II, by

[...] od legnickich pól, gdzie w XIII wieku zjednoczeni chrześcijanie bronili wiary i kultury Europy przed zalewem pogaństwa, w Legnicy, gdzie po ostatniej wojnie stacjonowały siły militarne związane z układem politycznym, jaki

¹¹ Por. P. Nowosielski. *Motywy zaproszenia* s. IV; A. Maksymowicz. *Radość wiary*. „Niedziela Legnicka” 2012 nr 31.

¹² Por. „Magazyn Miejski Legnica.eu”; M. Kubasik. *Pielgrzym w Legnicy* s. 11.

¹³ Por. Pismo Urzędu Wojewódzkiego w Legnicy z 28 grudnia 1990 r. (nr SO.SP.6836/5/90) do kard. Józefa Glempa (kserokopia pisma w posiadaniu autora artykułu).

utrzymywał długoletni podział Europy na dwa obozy [...] [pobłogosławił] wysiłkom podejmowanym dla budowania przyszłości jednoczącej się Europy, aby dokonywało się ono w oparciu o chrześcijańskie korzenie kultury Europy i zasady moralne zawarte w Bożych Przykazaniach¹⁴.

W początkowej części homilii wygłoszonej podczas Eucharystii papież nawiązał do historycznego miejsca liturgii oraz św. do Jadwigi i Henryka Pobożnego, wymienionych przez bp. Rybaka w słowie powitania:

Wasza diecezja jest młoda, ale chrześcijaństwo na tych ziemiach ma swoją długą i bogatą tradycję. Pamiętamy, że Legnica to miejsce historyczne – miejsce, na którym książę piastowski Henryk Pobożny, syn św. Jadwigi, stawiał czoło najeźdźcom ze Wschodu – Tatarom – wstrzymując ich groźny pochód ku Zachodowi. Z tego powodu, choć bitwa była przegrana, wielu historyków uznaje ją za jedną z ważniejszych w dziejach Europy. Ma ona również wyjątkowe znaczenie z punktu widzenia wiary. Trudno określić, jakie motywy przeważały w sercu Henryka – chęć obrony ojczystej ziemi i udręczonego ludu, czy też wola powstrzymania wojsk [...] zagrażających chrześcijaństwu. Wydaje się, że te motywy były nierozłączne. Henryk, oddając życie za powierzony jego władzy lud, równocześnie oddawał je za wiarę Chrystusową. I to był znamienity rys jego pobożności, którą ówczesne pokolenia dostrzegały i zachowały jako przydomek¹⁵.

Po tych rozważaniach papież podjął temat Eucharystii, która była głównym motywem jego pielgrzymki do Polski w 1997 r.¹⁶ Mówił o jej związku z ludzką pracą i z odpowiedzialnością społeczną chrześcijan, przywołując m.in. następujący fragment nauczania Soboru Watykańskiego II:

Słusznie bowiem naucza Sobór, że skoro «żadna [...] społeczność chrześcijańska nie da się wytworzyć, jeżeli nie ma korzenia i podstawy w sprawowaniu Najświętszej Eucharystii, od niej [...] trzeba zacząć wszelkie wychowanie do ducha wspólnoty» (*Presbyterorum ordinis*, 6)¹⁷.

W tym miejscu warto zauważyć, że o takiej potrzebie zakorzenia, o potrzebie rozpoczynania od Eucharystii wszelkich działań, doskonale wiedział Henryk Pobożny, który przed wyruszeniem na bitwę z Mongołami uczestniczył z rycerstwem w Mszy św. odprawionej w kościele Mariackim w Legnicy¹⁸. Ale ważne jest też zakorzenie w historii, szczególnie w naszej historii, która – według papieża –

---

¹⁴ *Chrystus wczoraj, dziś i na wieki* s. 49-51.

¹⁵ Tamże s. 53.

¹⁶ Papież przyjechał do Legnicy z Wrocławia, gdzie poprzedniego dnia zakończył się 46. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny.

¹⁷ *Chrystus wczoraj, dziś i na wieki* s. 53.

¹⁸ Por. Jan Długosz. *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*. T. IV. Księga 7-8. Warszawa 1974.

usposabia do refleksji w perspektywie życia społecznego¹⁹. Takie refleksje snuł w legnickiej homilii, wyjaśniając:

[...] trzeba do tych tematów powracać, dopóki na świecie dzieje się choćby najmniejsza niesprawiedliwość. Inaczej Kościół nie byłby wierny misji, którą zlecił mu Chrystus – misji sprawiedliwości²⁰.

W końcowej części homilii, w kontekście ukoronowania w Legnicy ikony Matki Bożej Łaskawej z Krzeszowa, Jan Paweł II wspominał o żonie Henryka Pobożnego, księżnej Annie, zaznaczając, że w rok po bitwie legnickiej ufundowała ona sanktuarium krzeszowskie, w którym już w XIII w. przed tą ikoną gromadziły się rzesze pielgrzymów²¹.

3. HENRYK POBOŻNY – BOHATERSKI OBROŃCA POLSKI I EUROPY

O księciu Henryku Pobożnym i bitwie legnickiej Jan Paweł II mówił wielokrotnie podczas swojego pontyfikatu, zarówno przed wizytą w Legnicy, jak i później. Już w trakcie pierwszej pielgrzymki do Polski, w czasie Mszy św. odprawionej 5 czerwca 1979 r. pod szczytem Jasnej Góry dla pielgrzymów z Dolnego Śląska i Śląska Opolskiego, wspominał Henryka Pobożnego:

Szczególnie w pamięci naszej utkwilo i zawsze tkwi to wydarzenie, którego bohaterem był syn św. Jadwigi, książę Henryk Pobożny. To on stawiał skuteczny opór najazdowi Tatarów, który w roku 1241 przeszedł przez Polskę ze Wschodu, z Azji, i zatrzymał się dopiero tutaj, na Śląsku, pod Legnicą. Wprawdzie Henryk Pobożny poległ w tym śmiertelnym boju, jednakże Tatarzy byli zmuszeni wycofać się – i nigdy już tak daleko ku Zachodowi nie zapuścili swoich zagonów²².

Jan Paweł II mówił wtedy też o postawie św. Jadwigi, która była mu szczególnie bliska, gdyż do godności papieża został wybrany właśnie 16 października 1977 r., w dzień jej wspomnienia. Ból św. Jadwigi po stracie syna, Henryka Pobożnego, porównał do bólu Matki Bożej, przeżywającej śmierć Chrystusa:

Za bohaterskim synem stała jego matka, która dodawała mu odwagi i polecała jego bój pod Legnicą Chrystusowi Ukrzyżowanemu. Jej serce zapłaciło śmiercią

¹⁹ Por. *Chrystus wczoraj, dziś i na wieki* s. 53.

²⁰ Tamże s. 54.

²¹ Por. tamże s. 58.

²² *Wielką radość sprawiacie mi dzisiaj, przybywając na Jasną Górę z ziem prastarych piastowskich, z Dolnego Śląska, z Opolszczyzny, z ziemi lubuskiej. Częstochowa, 5 czerwca 1979 r. Homilia w czasie Mszy św. odprawionej pod Szczytem Jasnej Góry dla pielgrzymów z Dolnego Śląska i Śląska Opolskiego.* <<https://pielgrzymka1979.gosc.pl/doc/380125.Wielka-radosc-sprawiacie-mi-dzisiaj-przybywajac-na-Jasna-Gore-z/4>> [dostęp: 29.04.2022].

syna za pokój i bezpieczeństwo ziem jej poddanych, a także ziem sąsiednich i całej zachodniej Europy²³.

Podobnie 21 czerwca 1983 r. we Wrocławiu powiedział:

A to jej – Jadwigi – duchowe macierzyństwo miało się w szczególny sposób wypełnić i potwierdzić w stosunku do własnego syna: Henryka, zwanego Pobożnym. [...] Matka Jadwiga przeżywała w duchu wiary śmierć syna Henryka, podobna w tym do Bogarodzicy, która u stóp krzyża na Kalwarii składała ofiarę ze swego Boskiego Syna dla zbawienia świata. W ten sposób też weszła święta Jadwiga Śląska w dzieje Polski i w dzieje Europy²⁴.

Te wypowiedzi Jana Pawła II wskazują, że widział on księcia jako postać chrystologiczną. We Wrocławiu powiedział również, że podczas bitwy na Legnickim Polu Polska stała się przedmurzem chrześcijaństwa:

Henryk Pobożny legł na placu boju pod Legnicą, ale Tatarzy dalej na zachód już nie poszli, owszem, cofnęli się ku wschodowi, uwalniając ziemie piastowskie ze swego jarzma. Można powiedzieć, że już wówczas Polska stała się «przedmurzem chrześcijaństwa»²⁵.

Bitwę legnicką papież uważał za bardzo ważną, zarówno w dziejach Polski, jak i Europy. Mówił o tym kilkakrotnie, najpierw 2 czerwca 1991 r. w Koszalinie, w przemówieniu wygłoszonym podczas spotkania z Wojskiem Polskim:

Niepodległość Rzeczypospolitej została wywalczona z bronią w ręku, a zamknięciem tej żołnierskiej epopei stała się zwycięska bitwa pod Warszawą 15 sierpnia 1920 r., która miała znaczenie przełomowe nie tylko dla Polski, ale także dla Europy. Porównuje się ją pod tym względem do wiktorii wiedeńskiej, a dawniej jeszcze (za czasów piastowskich) do bitwy pod Legnicą w XIII wieku, gdzie został odparty zalew tatarski idący na Europę od strony Azji²⁶.

Następnie zaś w książce *Pamięć i tożsamość*:

My, Polacy, współtworzyliśmy zatem Europę, uczestniczyliśmy w rozwoju historii naszego kontynentu, broniąc go również zbrojnie. Wystarczy przypomnieć choćby bitwę pod Legnicą (1241 r.), gdzie Polska zatrzymała najazd Mongołów na Europę²⁷.

Podczas rozmowy z Jerzym Buzkiem mówił o trzech przypadkach w historii Europy Zachodniej, jej tradycji i tożsamości, w których Polacy odegrali ogromną

---

²³ Tamże.

²⁴ *Pokój tobie Polsko. Druga pielgrzymka Jana Pawła do Ojczyzny*. Red. A. Szafrąńska Warszawa 1984 s. 220-221.

²⁵ Tamże s. 221.

²⁶ *Jan Paweł II w Koszalinie – homilia i przemówienia*. <<https://koszalin7.pl/jan-pawe-ii-w-koszalinie-homilie-przemowienia-rozwaania/#10>> [dostęp: 29.04.2022].

²⁷ Jan Paweł II. *Pamięć i tożsamość*. Kraków 2005 s. 142-143.

rolę. Miał na myśli bitwy: pod Legnicą (1241), pod Wiedniem (1683) i pod Warszawą (1920), które według niego przyczyniły się do ocalenia Europy. Dodał również, że każdą z tych wielkich krucjat ze wschodu na Europę odnosiliśmy do tego, co nas czeka w przyszłości²⁸.

Papież w swoim nauczaniu często pokazywał wspaniałe wzorce zachowań. Wspominał o wielkich misjonarzach i męczennikach, dzięki którym kształtowało się duchowe oblicze Europy, wskazywał też wiele innych osób – zarówno duchownych, jak i świeckich – których zachowanie jest godne naśladowania. Uczynił tak również w Legnicy, gdy mówił o Henryku Pobożnym, podkreślając znamieny rys jego pobożności: gotowość obrony wiary Chrystusowej aż do oddania za nią życia, a także podobną gotowość w obronie ojczyznej ziemi i udręczonego ludu. Mieszkańcom diecezji legnickiej Jan Paweł II pokazał wzorzec godny naśladowania, który winniśmy przedstawiać zwłaszcza młodemu pokoleniu. Innym zaś razem, we Wrocławiu w 1983 r., wskazywał na przykład Henryka Pobożnego i jego matki, zalecając zgromadzonym, aby odczytywali Ewangelię i żyli w prawdzie tak jak oni to czynili:

Trzeba, abyście wy, którzy znaleźliście się tu, na Dolnym Śląsku, którzyście się tu urodzili i wyrosli, na śladach waszej wielkiej patronki, matki Piastów, odczytywali niejako na jej kolanach Ewangelię, tak jak odczytywały jej rodzone dzieci, tak jak odczytywał książe Henryk Pobożny, bohater spod Legnicy, i abyście w ten sposób umacniali w sobie najgłębsze podstawy ludzkiej i chrześcijańskiej moralności, która jest zarazem fundamentem kultury narodu i warunkiem jego rozwoju... W mocy miłości człowiek gotów jest przyjąć nawet najtrudniejszą, najbardziej wymagającą prawdę. Tak jak gotów był przyjąć książe Henryk prawdę, że trzeba życie dać – a jego matka, święta Jadwiga, prawdę o śmierci syna²⁹.

4. ŚWIĘTY JAN PAWEŁ II POŚRÓD NAS

Pisząc o Janie Pawle II w kontekście jego pielgrzymki do Legnicy, należy dodać, że wspomniane DLP i DLP '90 pamięć o papieżu Polaku wyrażały nie tylko w staraniach o doprowadzenie do jego wizyty w Legnicy. W DLP '90 ogłoszono 27 wykładów poświęconych jego nauczaniu³⁰, odprawiono 24 Msze św., podczas których modlono się m.in. o pielgrzymkę papieża do Legnicy i jej bogate owoce duchowe,

²⁸ Por. *Jerzy Buzek o rozmowach z Janem Pawłem II*. Informacja PAP z 28.04.2011.

²⁹ *Pokój tobie Polsko* s. 222.

³⁰ Wykłady wygłosili: Bernard Marek Adamowicz, o. Wacław Stanisław Chomik OFM, bp Stefan Cichy, Henryk Goik, Teresa Grabińska, ks. Józef Lisowski, ks. Henryk Kietliński SAC, Małgorzata Kupiszewska, o. Hugolin Langkammer OFM, Franciszek Antoni Marek, abp Jan Martyniak, ks. Leszek Mirek, bp Andrzej Siemieniowski, o. Tadeusz Słotwiński OFM, o. Bonawentura Smolka OFM, ks. Ignacy Soler, Kazimierz Michał Ujazdowski, ks. Andrzej Ziombra i Paweł Zuchniewicz.

a potem dziękowano za nią i proszono o wprowadzenie w życie codzienne mieszkańców ziemi legnickiej papieskiego przesłania. Modlono się także za Jana Pawła II z okazji rocznicy jego urodzin oraz o pomyślność jego pielgrzymek do ojczyzny. Dziękowano mu za dar *Katechizmu Kościoła Katolickiego* i proszono o otwarcie dla niego bram Rosji, do której tak bardzo pragnął się udać. Po śmierci zaś dziękowano za jego pontyfikat i proszono o rychłą beatyfikację, a później o kanonizację i wreszcie dziękowano za wyniesienie na ołtarze³¹.

12 czerwca 1987 r. środowisko skupione wokół DLP spotkało się z Janem Pawłem II w Gdańsku. Papież poświęcił wówczas sztandar DLP, zaprojektowany przez legnickiego artystę Henryka Jana Bacę. Na jednej jego stronie znajduje się wizerunek Matki Bożej Jasnogórskiej i napis „Duszpasterstwo Ludzi Pracy w Legnicy”, a na drugiej tekst: „Oczekujemy nowych niebios i nowej ziemi, w których sprawiedliwość mieszka. 2 P 3,13” oraz wizerunek św. Piotra Apostoła. Sztandar jest obecnie w posiadaniu DLP '90³².

ZAKOŃCZENIE

W legnickiej homilii papież ukazał wyjątkowe znaczenie bitwy legnickiej i osoby księcia Henryka Pobożnego – z punktu widzenia wiary i w perspektywie życia społecznego. Fakt, że bitwa i postać jej bohatera zostały przypomniane i nagłośnione przez Piotra naszych czasów w Legnicy, a także przy innych okazjach jest bardzo znaczący i ważny, szczególnie w związku z rozpoczętym w diecezji legnickiej 5 czerwca 2021 r. procesem beatyfikacyjnym sługi Bożego Henryka II Pobożnego.

Wizyta papieża w Legnicy była historycznym wydarzeniem w dziejach tego miasta i na zawsze pozostanie w pamięci wszystkich zgromadzonych – w liczbie blisko pół miliona – na legnickim lotnisku. Utkwiła ona także mocno w pamięci Jana Pawła II, o czym świadczą słowa ks. Józefa Lisowskiego, który podczas wykładu w DLP '90 w 2012 r. powiedział, że w trakcie prywatnych audiencji papież często wracał do tej wizyty³³.

Była to błogosławiona wizyta, niosąca wielkie treści papieskiego nauczania, do których trzeba ciągle powracać, przybliżać je i przypominać. Jedną z nich jest odpowiedź na pytanie, które papież zadał w ostatniej części homilii: Jaką drogą pójdziemy w trzecie tysiąclecie? Odpowiedział na nie tak:

Chrześcijanin żyjący wiarą, żyjący Eucharystią jest wezwany do budowania przyszłości własnej i swego narodu – przyszłości opartej na mocnych fundamentach Ewangelii. Nie lękajcie się zatem brać odpowiedzialności za życie

---

³¹ Wymienionym i innym przejawom pamięci o Janie Pawle II w środowisku związanym z DLP '90 poświęcona jest książka: *Święty Jan Paweł II wśród nas*. Red. S.A. Potycz. Legnica 2015.

³² Por. *Głos, który nie umilkł...* Red. S.A. Potycz. Legnica 2016 s. 107.

³³ Por. A. Maksymowicz. *Radość wiary*.

społeczne w naszej Ojczyźnie. To jest wielkie zadanie, jakie stoi przed człowiekiem: pójść odważnie do świata; kłaść podwaliny pod przyszłość, by była ona czasem poszanowania człowieka; by była otwarta na Dobrą Nowinę!³⁴

Realizujmy zatem zadanie postawione przez Jana Pawła II w Legnicy – budujmy na mocnych fundamentach Ewangelii!

BIBLIOGRAFIA

- Chrystus wczoraj, dziś i na wieki. V pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny.* Red. J. Górny. Olsztyn 1997.
- Długosz J.: *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego.* T. IV. Księga 7-8. Warszawa 1974.
- Głos, który nie umilkł...* Red. S.A. Potycz. Legnica 2016.
- Iwanek B.: *Wdzięczny rzut oka na początki Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 w Legnicy.* W: *Rozjaśnić serca.* Red. S.A. Potycz. Wrocław 2006.
- Jan Paweł II: *Pamięć i tożsamość.* Kraków 2005.
- Jaworska K.: *Legnickie obchody bitwy na Dobrym Polu w latach 1945-2011.* W: *Bitwa z Mongołami na Dobrym Polu w 1241 roku – miejsce, tło, środowisko, relacje.* Red. K. Jaworska. Legnica 2011.
- Jerzy Buzek o rozmowach z Janem Pawłem II.* Informacja PAP z 28.04.2011.
- Kielbasa A.: *Święta Jadwiga Śląska jako wychowawczyni własnych dzieci i swoich wnuków.* Trzebnica 1999.
- Kubasik M.: *Pielgrzym w Legnicy.* Legnica 2018.
- Magazyn Miejski Legnica.Eu 2017 nr 5.
- Maksymowicz A.: *Radość wiary.* „Niedziela Legnicka” 2012 nr 31.
- Nowosielski P.: *Motywy zaproszenia.* „Niedziela Legnicka” 2011 nr 25.
- Pokój Tobie Polsko. II pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny.* Red. A. Szafrąnska. Warszawa 1984.
- Potycz S.A.: *Kalendarium ważniejszych wydarzeń.* W: *Idziemy dalej.* Red. S.A. Potycz. Legnica 2021.
- Śladami Henryka Pobożnego i księżnej Anny.* Red. S.A. Potycz. Legnica 2015.
- Święty Jan Paweł II pośród nas.* Red. S.A. Potycz. Legnica 2015.

Streszczenie: Papież Jan Paweł II podczas piątej pielgrzymki do Polski 2 czerwca 1997 r. odwiedził Legnicę. Tam – na lotnisku położonym niedaleko Legnickiego Pola, gdzie 9 kwietnia 1241 r. rozegrała się bitwa pod Legnicą, w której wojska polskie dowodzone przez księcia Henryka II Pobożnego walczyły z Tatarami – odprawił Mszę św., podczas której wygłosił homilię. Nawiązał w niej m.in. do wydarzenia z 1241 r. I właśnie tej części homilii jest przede wszystkim poświęcony artykuł. Przypomniano w nim także okoliczności, które doprowadziły do wizyty Jana Pawła II w Legnicy oraz jego wypowiedzi na temat bitwy legnickiej i Henryka Pobożnego. W Legnicy papież powiedział, że jest to miejsce historyczne, na którym książę Henryk Pobożny, syn św. Jadwigi,

³⁴ *Chrystus wczoraj, dziś i na wieki* s. 57.

stawił czoło najeźdźcom ze Wschodu – Tatarom, wstrzymując ich groźny pochód ku Zachodowi. Zauważył też, że chociaż bitwa była przegrana, to wielu historyków uznaje ją za jedną z ważniejszych w dziejach Europy. Dodał, że bitwa ta ma wyjątkowe znaczenie z punktu widzenia wiary i rozważał, jakie motywy przeważały w sercu Henryka Pobożnego – chęć obrony ojczystej ziemi i udręczonego ludu czy też wola powstrzymania wojsk mongolskich zagrażających chrześcijaństwu. Doszedł do wniosku, że te motywy były nierozłączne, stwierdzając: „Henryk, oddając życie za powierzony jego władzy lud, równocześnie oddawał je za wiarę Chrystusową. I to był znamienity rys jego pobożności, którą ówczesne pokolenia dostrzegały i zachowały jako przydomek”.

Słowa kluczowe: Henryk II Pobożny, bitwa pod Legnicą, św. Jadwiga Śląska, Tatarzy, Mongołowie, Eucharystia, Legnica, Legnickie Pole.